

Шестдесет и първа сесия

Точка от дневния ред 67 (б)

Развитие и защита на човешките права: въпроси на човешките права, включително алтернативни подходи за подобряване на ефективното упражняване на човешките права и основните свободи

Заклучителен доклад на Специалния комитет за изработване на всеобхватна и цялостна Международна конвенция за опазване и насърчаване на правата и достойнството на хората с увреждания

Бележка от Генералния секретар

Генералният секретар има честта да представи на Общото събрание на ООН, в съответствие с Резолюция 60/232 на Общото събрание, заключителния доклад на осмата сесия на Специалния комитет за изработване на всеобхватна и цялостна Международна конвенция за опазване и насърчаване на правата и достойнството на хората с увреждания.

Заклучителен доклад на осмата сесия на Специалния комитет за изработване на всеобхватна и цялостна Международна конвенция за опазване и насърчаване на правата и достойнството на хората с увреждания

1. Настоящият доклад допълва доклада на осмата сесия на Специалния комитет за изработване на всеобхватна и цялостна Международна конвенция за опазване и насърчаване на правата и достойнството на хората с увреждания (A/АС.256/2006/4 and Add.1). По време на тази сесия, на нейното 20-то заседание, проведено на 25 август 2006 г., Комитетът прие Проект за Конвенция за правата на хората с увреждания, включително проект за Факултативен протокол, в неговата цялост и без гласуване.¹
2. На същото заседание, Комитетът реши да създаде отворена работна група по съставянето, натоварена да осигури единството на терминологията, използвана в Проекта за Конвенция и проекта за Факултативен протокол; да уеднакви версиите на шестте официални езика на ООН; и да докладва за изпълнението на тези задачи пред Комитета на възобновената му Осма сесия, която трябваше да се проведе в такъв момент във времето, че да даде възможност на Комитета да представи на Общото събрание окончателния вариант на проекта за Конвенция и проекта за Факултативен протокол преди края на неговата шестдесет и първа сесия. Комитетът помоли Генералния секретар да осигури подходящо и достатъчно секретарско обслужване на работната група, в рамките на наличните ресурси.
3. На своето 21-во заседание, проведено на 5 декември 2006 г., Комитетът изслуша устен доклад от Председателя на отворената работна група, Щефан Барига (Лихтенщайн), относно резултатите от нейната работа. Работната група по съставянето бе провела девет заседания през периода от 6 септември до 17 ноември 2006 г. На своето девето заседание, това на 17 ноември, работната група бе решила да представи пред Комитета резултатите от своята работа, отразени в приложението към настоящия доклад.
4. На 22-то си заседание, проведено на 5 декември 2006 г., Комитетът реши да заличи бележката под линия към член 12 от проекта за Конвенция.
5. На същото заседание представителят на Ирак, в качеството му на Председател на Арабската група за месец декември 2006 г. (Алжир, Бахрейн, Коморските острови, Джибути, Египет, Ирак, Кувейт, Ливан, Либийската арабска джамахирия, Мавритания, Мароко, Оман, Палестина, Катар, Саудитска Арабия, Сомалия, Судан, Сирийската арабска република, Тунис, Обединените арабски емирства и Йемен) прочете писмо с дата 5 декември 2006 г., адресирано до Председателя на Комитета (A/АС.265/2006/5). Представителят на Финландия, в качеството му на Председател на групата от Европейския съюз (държавите-членки на Организацията на Обединените нации, които са и членки на Европейския съюз, както и Андора, Армения, Австралия, Босна и

¹ Комитетът вече бе приел алинея 's'bis от Преамбюла на Проекта за конвенция с протоколирано гласуване от 102 към 5 гласа при 8 въздържали се (вж. A/АС.256/2006/4); възпросната алинея бе преномерирана на алинея 'u' от Преамбюла на Проекта за конвенция..

Херцеговина, България, Канада, Хърватия, Исландия, Израел, Молдова, Монако, Норвегия, Румъния, Сан Марино, Сърбия, Швейцария, Бившата югославска република Македония и Съединените щати), прочете писмо с дата 5 декември 2006 г., адресирано до Председателя на Комитета (A/AC.265/2006/6).

6. На същото това заседание, Секретарят на Комитета прочете становище на Генералния секретар, относно финансовите аспекти на проекта за Резолюция A/AC.265/2006/L.8/Rev.1.

7. На същото заседание Комитетът реши да препоръча приемане от Общото събрание на проекторезолюция, озаглавена „Конвенция за правата на хората с увреждания”, в която се съдържат проектът за Конвенция и проектът за Факултативен протокол (вж. приложението).

Приложение

Проекторезолюция Конвенция за правата на хората с увреждания

Общото събрание,

Позовавайки се на своята Резолюция 56/168 от 19 декември 2001 г., с която реши за създаде Специален комитет, открит за участие от страна на всички държави-членки и наблюдатели на Организацията на Обединените нации, който да разгледа предложения за всеобхватна и цялостна международна конвенция за насърчаване и защита на правата и достойнството на хората с увреждания, основаваща се на холистичен подход към работата в сферите на социалното развитие, човешките права и забраната на дискриминация и взимайки предвид препоръките на Комисията за човешките права и Комисията за социално развитие,

Позовавайки се също на свои предишни резолюции по темата, най-новата от които е Резолюция 60/232 от 23 декември 2005 г., както и съответните резолюции на Комисията за човешките права и Комисията за социално развитие,

Приветствайки ценния принос на междуправителствените и неправителствените организации и националните институции в сферата на човешките права към работата на Специалния комитет,

1. *Изразява своята висока оценка* на Специалния комитет за успешното приключване на разработването на проекта за Конвенция за правата на хората с увреждания и на проекта за Факултативен протокол към тази Конвенция;

2. *Приема* Конвенцията за правата на хората с увреждания и Факултативния протокол към тази Конвенция, приложени към настоящата резолюция, които ще бъдат открити за подпис в Главната квартира на Организацията на Обединените нации в Ню Йорк от 30 март 2007 г.;

3. *Призовава* държавите-членки да обсъдят в приоритетен порядък подписването и ратифицирането на Конвенцията и на Факултативния протокол към нея и изразява надежда, че тези два документа ще влязат в сила в близко бъдеще;

4. *Отправя молба* към Генералния секретар да осигури нужния персонал и ресурсно обезпечаване за ефективното изпълнение на функциите на Конференцията на държавите - страни и Комитета по Конвенцията и Факултативния протокол след влизането в сила на Конвенцията, както и за разпространението на информация, свързана с Конвенцията и Факултативния протокол;

5. *Отправя молба също* към Генералния секретар да прилага постъпателно стандарти и дава указания за осигуряването на достъп до сградния фонд и службите на системата на Организацията на Обединените нации, в съответствие с изискванията и клаузите на Конвенцията, и особено при извършването на ремонтни работи;

6. *Отправя молба към* органите и организациите в системата на Организацията на Обединените нации и призовава междуправителствените и неправителствени организации, да предприемат усилия за разпространение на информацията относно Конвенцията и Факултативния протокол и да способстват за тяхното разбиране;

7. *Отправя молба към* Генералния секретар да представи пред Общото събрание, на неговата шестдесет и втора сесия, доклад за състоянието на Конвенцията и на Факултативния протокол и за прилагането на настоящата Резолюция, като подточка от дневния ред, озаглавена „Конвенция за правата на хората с увреждания”.

Приложение I **Конвенция за правата на хората с увреждания**

Преамбюл

Държавите - страни по настоящата Конвенция,

(а) *Позовавайки се на* Принципите, прогласени в Устава на Обединените нации, които признават вътрешно присъщото достойнство и ценност, както и равните и неотменими права на всички представители на човешкия род, като основа за свободата, справедливостта и мира в света;

(б) *Съзнавайки,* че Организацията на Обединените нации прогласява и приема, във Всеобщата декларация за човешките права и в Международните пактове за човешките права, че определените в тях права и свободи са достойни на всеки човек, без каквито и да било различия;

(в) *Потвърждавайки още веднъж* универсалността, неделимостта и взаимната обвързаност на всички човешки права и основни свободи с необходимостта от гарантиране на хората с увреждания на пълното им възползване от тези права и свободи без каквато и да било дискриминация;

(г) *Позовавайки се на* Международния пакт за икономическите, социалните и културните права, Международния пакт за гражданските и политически права, Международната конвенция за премахването на всякакви форми на расова дискриминация, Конвенцията за премахване на всякакви форми на дискриминация срещу жените, Конвенцията против изтезанията и всякакви други жестоки, нехуманни или унижаващи човешкото достойнство форми на третиране и наказание, Конвенцията за правата на детето, както и на Международната конвенция за защита правата на работещите имигранти и членовете на техните семейства,

(д) *Съзнавайки,* че увреждането е развиващо се понятие и че то се явява резултат от взаимодействие между индивиди с нарушени физически функции и различни пречки в нагласите и средата, които затрудняват тяхното пълноценно и ефективно участие в обществото равноправно с останалите,

(е) *Осъзнавайки* важноста на принципите и насоките, съдържащи се в Световната програма за действие по отношение на хората с увреждания, както и в Типовите правила за изравняване на възможностите за хора с увреждания, за оказване на влияние при разработването, утвърждаването и оценяването на политики, планове, програми и дейности на национално, регионално и

международно равнище за по-нататъшно изравняване на възможностите за хора с увреждания,

(ж) *Подчертавайки* важността на поставяне проблемите на хората с увреждания в центъра на общественото внимание като неразделна част от съответните стратегии за устойчиво развитие,

(з) *Съзнавайки също така*, че дискриминацията срещу когото и да било въз основа на увреждане представлява нарушение на вътрешно присъщото достойнство и ценност на човешкия индивид,

(и) *Признавайки също така* различността и многообразието на хората с увреждания,

(й) *Осъзнавайки* нуждата от насърчаване и защита на човешките права на всички хора с увреждания, включително на онези, изискващи по-интензивна подкрепа,

(к) *Изявявайки загриженост*, че въпреки всички тези разнообразни инструменти и начинания, хората с увреждания продължават да срещат различни пречки пред пълноценното си участие в обществото и да се сблъскват с нарушения на техните човешки права във всички части на света,

(л) *Съзнавайки* важността на международното сътрудничество за подобряване условията на живот за хората с увреждания във всяка страна и особено в развиващите се страни,

(м) *Осъзнавайки* ценния реален и потенциален принос на хората с увреждания към цялостното благосъстояние и разнообразие на техните общности, а също и че насърчаването на пълноценното упражняване от страна на хора с увреждания на техните човешки права и основни свободи ще има за резултат повишеното им чувство за принадлежност, както и значителен напредък в човешките, социалните и икономическите аспекти на развитието на обществото и изкореняването на бедността,

(н) *Съзнавайки* важността за хората с увреждания на тяхната самостоятелност и независимост, включително на свободата на личен избор,

(о) *Считайки*, че на хората с увреждания трябва да бъде дадена възможност за активно участие в процеса на взимане на решения относно политиките и програмите, включително тези, които пряко ги засягат,

(п) *Изявявайки загриженост* относно трудностите, пред които са изправени хора с увреждания, подложени на множествени и утежнени форми на дискриминация по признак на раса, цвят на кожата, пол, език, религия, политически или други възгледи, национален, етнически, общностен или социален произход, имотно състояние, място на раждане, възрастов или друг статус,

(р) *Съзнавайки*, че жените и девойките с увреждания са често пъти изложени на по-голям риск - както в, така и извън дома - от насилие, нараняване или тормоз, пренебрежително или немарливо отношение, малтретиране или експлоатация,

(с) *Съзнавайки*, че на децата с увреждания трябва да бъде осигурено пълноценно упражняване на всички човешки права и основни свободи,

равноправно с останалите деца и позовавайки се на задълженията в този дух, поети от държавите - страни по Конвенцията за правата на детето,

(т) *Подчертавайки* необходимостта от включване на гледната точка за различията и отношенията между половете във всички усилия за осигуряване пълноценното упражняване на човешките права и основните свободи от хората с увреждания,

(у) *Посочвайки* факта, че мнозинството от хората с увреждания живеят в условия на бедност и съзнавайки в този смисъл належащата нужда от преодоляване на негативните последици от бедността за хората с увреждания,

(ф) *Отчитайки*, че условията на мир и сигурност, основаващи се на пълно зачитане на целите и принципите, залегнали в Устава на Организацията на Обединените нации и спазването на приложимите инструменти за гарантиране на човешките права, са безусловно необходими условия за осигуряване пълноценна закрила на хората с увреждания и особено по време на въоръжени конфликти или чужда окупация,

(х) *Съзнавайки* важноста на осигуряването на достъп до физическата, социална, икономическа и културна среда, до здравеопазване и образование, до информация и комуникации, за даване възможност на хората с увреждания да се възползват най-пълно от всички свои човешки права и основни свободи,

(ц) *Осъзнавайки*, че всеки индивид, със своите задължения по отношение на останалите индивиди и на общността, към която принадлежи, е отговорен да се стреми към насърчаване и съблюдаване на правата, признати в Международната харта на човешките права,

(ч) *Убедени*, че семейството, като естествена и основна групов единица на обществото, има право на закрила от страна на обществото и от държавата и че хората с увреждания, както и членовете на техните семейства, трябва да получат необходимата закрила и помощ, чрез които семействата на хората с увреждания да осигурят пълноценно и равноправно упражняване на правата на тези хора,

(ш) *Убедени*, че една всеобхватна и цялостна международна конвенция, която да насърчава и защитава правата и достойнството на хората с увреждания, ще представлява съществен принос за преодоляване на дълбоката социална оцетеност на хората с увреждания, като ще способства за тяхното ангажирано участие в гражданската, политическа, икономическа, социална и културна области на обществения живот с равни възможности, както в развитите, така и в развиващите се страни,

Се договориха за следното:

Член 1

Цел

Целта на настоящата Конвенция е да насърчава, защитава и гарантира пълноценното и равноправно упражняване на всички човешки права и основни свободи от страна на всички хора с увреждания, и да способства за зачитане на вътрешно присъщото им човешко достойнство.

Хората с увреждания включват лица с трайна физическа, психическа, интелектуална и сетивна недостатъчност, която при взаимодействие с различни пречки би могла да възпрепятства тяхното пълноценно и ефективно участие в обществото, равноправно с останалите.

Член 2

Дефиниции

За целите на настоящата Конвенция:

“Комуникация” включва всякакви езици, визуално представяне на текст, Брайлова азбука, тактилна комуникация, уголемени шрифтове, достъпни мултимедии, както и всякакви писмени, звукови, на опростен език, дикторски, допълващи и алтернативни способности, средства и формати за комуникация, включително достъпни информационни и съобщителни технологии;

“Език” включва говоримите и знакови езици, както и всякакви други форми на неговорим език;

“Дискриминация по признак на увреждане” означава всякакво правено на разлика, всякакви ограничения и изключения, основаващи се на увреждане, имащи за цели или последица нарушаване или отменяне на зачитането, възползването от или равнопоставеното упражняване на, всички човешки права и основни свободи в политическата, икономическата, социалната, културната, гражданската или всяка друга област. Това включва всякакви форми на дискриминация, включително отказ за предоставяне на разумни улеснения;

“Разумни улеснения” означава всякакви необходими и подходящи модификации и приспособления, необременяващи излишно или непропорционално околните, когато такива са необходими за всеки конкретен случай, за да се осигури на даден индивид с увреждания пълноценно и равнопоставено с околните възползване от и упражняване на, всички негови човешки права и основни свободи;

“Универсален дизайн” означава дизайн на изделия, жизнена среда, програми и услуги, които да се ползват в максимална степен от всички хора, без да се налага тяхното адаптиране или специализиран дизайн. Понятието „универсален дизайн” не изключва наличието на спомагателни уреди и пособия за определени групи лица с увреждания, когато това се налага.

Член 3

Общи принципи

Принципите, върху които почива настоящата Конвенция, са:

- (а) зачитане на вътрешно присъщото достойнство, самостоятелността на индивида, включително свободата на личен избор и неговата независимост;
- (б) забрана за дискриминация;
- (в) пълноценно и ефективно участие и включване в обществото;
- (г) уважение към различията и приемане на хората с увреждания като част от човешкото разнообразие и човешкия род;

- (д) равни възможности;
- (е) достъпност;
- (ж) равноправие на мъжа и жената;
- (з) зачитане на развиващите се способности на децата с увреждания, зачитане на правото на децата с увреждания да запазят своята идентичност.

Член 4

Общи задължения

1. Държавите - страни по Конвенцията се задължават да гарантират и да способстват за пълноценната реализация на всички човешки права и основните свободи за хората с увреждания, без каквато и да било дискриминация по признак на увреждане. За целта, държавите - страни по Конвенцията се задължават:

(а) да предприемат всички необходими законодателни, административни и други мерки за прилагането на правата, признати по настоящата Конвенция;

(б) да предприемат всякакви подходящи мерки, включително законодателни, за изменение или отменяне на съществуващите закони, наредби, обичаи и практики, представляващи дискриминация срещу хора с увреждания;

(в) да се съобразяват във всички свои политики и програми с изискванията за защита и насърчаване на човешките права на хората с увреждания;

(г) да се въздържат от всякакви актове и практики, несъответстващи на настоящата Конвенция, като гарантират нейното спазване от страна на публичните власти и институции;

(д) да предприемат всякакви подходящи мерки за премахване на дискриминацията по признак на увреждане от страна на лица, организации и частни предприятия;

(е) да предприемат или способстват за извършване на научно-развойна дейност с цел разработване на стоки, услуги, съоръжения и оборудване с универсален дизайн, по смисъла на дефиницията по член 2 от настоящата Конвенция, които с минимална модификация и инвестиции да се пригаждат към специфичните нужди на лица с увреждания; да способстват за тяхната достъпност и прилагане, както и да внедряват принципите на универсалния дизайн в разработването на стандарти и ръководства за производството.

(ж) да предприемат или способстват за извършване на научно-развойна дейност, както и да способстват за достъпността и прилагането на нови технологии, включително информационни и съобщителни, на помощни средства за осигуряване на мобилност, на спомагателни устройства и технологии, подходящи за хора с увреждания, като се дава приоритет на тези с достъпна цена;

(з) да осигуряват достъпна информация на хората с увреждания относно наличието на помощни средства за осигуряване на мобилност, на спомагателни

устройства и технологии, както и на всякакви други форми на подпомагане, поддържащи услуги и съоръжения.

(и) да способстват за обучение на професионалисти и служители за работа с хора с увреждания в упражняване на правата им по настоящата Конвенция, с оглед по-доброто предоставяне на помощта и услугите, гарантирани от тези права.

2. По отношение на икономическите, социалните и културни права, всяка държава - страна по Конвенцията се задължава да предприеме мерки, използвайки в максимална степен своите налични ресурси и, където това се налага, в рамките на международно сътрудничество, за постепенното постигане на пълноценна реализация на тези права, без оглед на, и в допълнение към, онези свои задължения по настоящата Конвенция, които са незабавно приложими в съответствие с международното право.

3. В разработването и прилагането на необходимото законодателство и политики за прилагане на настоящата Конвенция, както и във всякакви други процеси на взимане на решения, отнасящи се до проблемите на хората с увреждания, държавите - страни по Конвенцията следва да се консултират тясно с и да ангажират активното участие на лица, включително деца, с увреждания, чрез организациите, които ги представляват.

4. Нищо в настоящата Конвенция не бива да засяга каквито и да било съществуващи законови изисквания, които в още по-голяма степен способстват за реализацията на правата на хора с увреждания, съдържащи се в законите на дадена държава - страна по настоящата Конвенция или в международното законодателство, в сила в съответната държава. Не се допускат никакви ограничения върху, или отказ от, каквито и да било човешки права или основни свободи, признати или съществуващи в която и да било от държавите - страни по Конвенцията в изпълнение на закони, конвенции, наредби или обичаи, под претекст, че настоящата Конвенция не признава въпросните права и свободи или ги признава в по-малка степен.

5. Разпоредбите на настоящата Конвенция се отнасят до всички съставни части на федералните държави, без каквито и да било ограничения и изключения.

Член 5

Равенство и забрана на дискриминация

1. Държавите - страни по настоящата Конвенция признават, че всички хора са равни пред закона и имат право, без каквато и да било дискриминация, еднаква закрила и еднакво отношение по закон.

2. Държавите - страни по настоящата Конвенция се задължават да забранят всякаква дискриминация по признак на увреждане и да гарантират на лицата с увреждания равнопоставена и ефективна защита от закона срещу всякаква дискриминация, на каквито и да било основания.

3. С оглед осигуряването на равнопоставеност и премахването на всякаква дискриминация, държавите - страни по Конвенцията се задължават да предприемат всички необходими стъпки, за да осигурят разумни улеснения на хората с увреждания.

4. Всякакви конкретни мерки, необходими за ускоряване или постигане на фактическо равенство на хората с увреждания, не се считат за дискриминация по силата на настоящата Конвенция.

Член 6

Жени с увреждания

1. Държавите - страни по настоящата Конвенция съзнават, че жените и девойките с увреждания са подложени на множество форми на дискриминация и в този смисъл се задължават да предприемат мерки за осигуряване на пълноценното им упражняване на всички човешки права и основни свободи.

2. Държавите - страни по настоящата Конвенция се задължават да предприемат всички необходими мерки за осигуряване на пълноценното развитие, социално израстване и обличане в граждански права на жените, с цел гарантиране на упражняването на и възползването от, техните човешки права и основни свободи, залегнали в настоящата Конвенция.

Член 7

Деца с увреждания

1. Държавите - страни по настоящата Конвенция се задължават да предприемат всички необходими мерки за осигуряване на пълноценното упражняване от деца с увреждания на всичките им човешки права и основни свободи, равноправно с останалите деца.

2. Във всякакви действия, засягащи децата с увреждания, първостепенно съображение ще бъде защитата на интересите на детето.

3. Държавите - страни по настоящата Конвенция се задължават да осигурят правото на децата с увреждания свободно да изразяват становища по всякакви въпроси, които ги засягат, като на техните становища се придава подобаваща тежест в съответствие с възрастта и степента им на зрелост; наред с това, на децата трябва да им се предоставя подходящо за увреждането и възрастта им съдействие при реализацията на това право.

Член 8

Повишаване на общественото съзнание

1. Държавите - страни по настоящата Конвенция се задължават да предприемат незабавни, ефективни и подходящи мерки:

(а) за повишаване на общественото съзнание, включително на ниво семейство, по отношение на хората с увреждания и за възпитаване на респект към правата и достойнството на хората с увреждания;

(б) за борба със стереотипите, предразсъдъците и вредните практики по отношение на хората с увреждания, включително такива по признак на пол и възраст, във всички сфери на живота;

(в) за повишаване на общественото съзнание относно способностите и приноса на хората с увреждания.

2. Мерките, предприети за тази цел, включват:

(а) инициране и поддържане на ефективни кампании за повишаване на общественото съзнание, предназначени:

(i) да подхранват разбиране и възприемчивост към правата на хората с увреждания;

(ii) да насърчават положително възприемане на и по-високо обществено съзнание към, хората с увреждания;

(iii) да способстват за признаване на уменията, качествата и способностите на хората с увреждания, както и на техния принос към работното място и пазара на труда;

(б) насаждане на всички равнища на образователната система, включително сред децата от най-ранна възраст, на отношение на уважение към правата на хората с увреждания;

(в) насърчаване на всички печатни издания да обрисуват хората с увреждания по начин, съответстващ на целите на настоящата Конвенция;

(г) подпомагане провеждането на програми за обучение и повишаване на общественото съзнание по отношение на хората с увреждания и техните права.

Член 9

Достъпност

1. За да дадат възможност на хората с увреждания да живеят самостоятелно и да участват пълноценно във всички аспекти на живота, държавите - страни по настоящата Конвенция се задължават да предприемат подходящи мерки за осигуряване за хората с увреждания на достъп, равноправно с всички останали, до физическата среда на живеене, до транспорта, информацията и комуникациите, включително до информационните и комуникационни системи и технологии и до всички останали удобства и услуги, отворени и достъпни за широката публика, както в градските, така и в селските райони. Тези мерки, които следва да включват идентифициране и премахване на всякакви пречки и прегради пред достъпността, се отнасят, между другото към:

(а) сгради, пътища, транспортни и всякакви други открити и закрити съоръжения, включително училища, жилищни постройки, здравни заведения и работни места;

(б) информационни, комуникационни и други услуги, включително информационни системи и служби за бърза медицинска и друга помощ.

2. Държавите - страни по настоящата Конвенция се задължават също да вземат подходящи мерки за:

(а) разработване, обнародване и мониторинг на прилагането на минимални стандарти и указания за достъпност на съоръженията и услугите, отворени за, или предоставяни на, широката публика;

(б) осигуряване съобразяването с всички изисквания за достъпност за хора с увреждания от страна на всякакви частни заведения и услуги, отворени за, или предоставяни на, широката публика;

(в) осигуряване обучение на заинтересовани лица и институции по проблемите на достъпността, засягащи хората с увреждания;

(г) осигуряване поставянето в сгради и други съоръжения, отворени за широката публика, на обозначение на Брайлова азбука или в други лесни за четене и разбиране форми;

(д) предоставяне на форми на помощ с участието на живи помощници и посредници, включително, водачи, четци и професионални преводачи на езика на знаците, с оглед улесняване достъпа до сгради и други съоръжения, отворени за широката публика;

(е) насърчаване прилагането на други подходящи форми на помощ и подкрепа за хора с увреждания, с оглед улесняване достъпа им до информация;

(ж) подпомагане достъпа на хората с увреждания до нови информационни и комуникационни технологии и системи, включително Интернет;

(з) способстване още в ранен етап за проектирането, разработването, производството и разпространението на финансово достъпни информационни и комуникационни технологии, за да бъдат достъпни за хора с увреждания при минимална себестойност.

Член 10

Право на живот

Държавите - страни по настоящата Конвенция потвърждават, че всяко човешко същество има вътрешно присъщо право на живот и се задължават да предприемат всички необходими мерки за осигуряване на ефективното му упражняване от хора с увреждания, равноправно с всички останали.

Член 11

Рискови ситуации и хуманитарни бедствия

Държавите - страни по Конвенцията се задължават да предприемат, в съответствие с поетите от тях задължения по силата на международното право, включително международното хуманитарно право и международното право в сферата на човешките права, всички необходими мерки за осигуряване защитата и безопасността на хората с увреждания в рискови ситуации, включително при военен конфликт, хуманитарни и природни бедствия.

Член 12

Равнопоставеност пред закона

1. Държавите - страни по настоящата Конвенция потвърждават, че хората с увреждания имат право на признаване като равноправни индивиди пред закона.

2. Държавите - страни по настоящата Конвенция се задължават да признават правосубектността на хората с увреждания равноправно с всички останали във всички сфери на живота.

3. Държавите - страни по настоящата Конвенция се задължават да предприемат подходящи мерки за осигуряване достъп на хората с увреждания до необходимата им подкрепа за упражняване на тяхната правосубектност.

4. Държавите - страни по настоящата Конвенция се ангажират да гарантират, че всички мерки, отнасящи се до упражняването на правосубектността на хората с увреждания, съдържат в себе си подходящи и ефективни предпазни мерки срещу злоупотреба в съответствие с международното право в областта на човешките права. Подобни предпазни мерки следва да гарантират, че мерките, отнасящи се до упражняване на правосубектността на хората с увреждания зачитат правата, волята и предпочитанията на индивида, не позволяват конфликт на интереси или неправомерно влияние, че са пропорционални и пригодени към състоянието на индивида, че се прилагат за възможно най-кратък срок и подлежат на редовен преглед по реда на надзора от страна на компетентен, независим и безпристрастен съдебен орган. Предпазните мерки са пропорционални на степента, до която въпросните мерки засягат правата и интересите на индивида.

5. В съответствие с текста на настоящия член, държавите - страни по Конвенцията се задължават да предприемат подходящи и ефективни мерки за осигуряване на равните права на хората с увреждания да притежават и наследяват имущество, да контролират собствените си финансови дела и да имат равен достъп до банкови кредити, ипотeki и други форми на финансово кредитиране, като се задължават да защитават хората с увреждания от произволно отнемане на тяхното имущество.

Член 13

Достъп до правосъдие

1. Държавите - страни по настоящата Конвенция се задължават да осигурят на хората с увреждания ефективен достъп до правосъдие, равноправно с всички останали, включително чрез предоставяне на процедурни и подходящи за възрастта им улеснения за упражняване на тяхната роля като преки и непреки участници, включително свидетели, във всякакви съдебни процедури, включително в следствената и други предварителни фази.

2. С оглед осигуряването на ефективен достъп до правосъдие за хората с увреждания, държавите - страни по Конвенцията се задължават да способстват за подходящо обучение на работещите в сферата на съдопроизводството, включително полицейските служители и служителите в затворите.

Член 14

Свобода и сигурност на индивида

1. Държавите - страни по настоящата Конвенция гарантират, че хората с увреждания, равноправно с всички останали:

(a) упражняват правото на свобода и сигурност на индивида;

(b) не са лишавани неправомерно и произволно от тяхната свобода, всяко лишаване от свобода е в съответствие със закона, като само по себе си наличието на увреждане в никакъв случай не бива да бъде основание за лишаването им от свобода.

2. Държавите - страни по настоящата Конвенция гарантират, че в случай, че лица с увреждания бъдат лишени от свобода в резултат на каквато и да било процедура, те ще имат право, равноправно с всички останали, на гаранции в съответствие с международното право в областта на човешките права, като с

тях ще се отнасят в съответствие с целите и принципите на настоящата Конвенция, включително чрез осигуряване на разумни улеснения.

Член 15

Защита срещу изтезания или жестоко, нехуманно или унижително третиране или наказание

1. Никой човешки индивид не може да бъде подлаган на изтезания, или на жестоко, нехуманно или унижително третиране или наказание. По-конкретно, никой индивид не може да бъде подлаган без своето свободно волеизлияние на медицински или научни експерименти.

2. Държавите - страни по настоящата Конвенция се задължават да предприемат всякакви ефективни законодателни, административни, съдебни и други мерки, за да закрилят хората с увреждания, равноправно с всички останали, срещу подлагане на изтезания или на жестоко, нехуманно или унижително третиране или наказание.

Член 16

Защита срещу експлоатация, насилие и тормоз

1. Държавите - страни по настоящата Конвенция се задължават да предприемат всякакви подходящи законодателни, административни, социални, образователни и други мерки, за да защитят хората с увреждания, както в, така и извън дома им, срещу всякакви форми на експлоатация, насилие и тормоз, включително в аспектите на полова принадлежност на тези понятия.

2. Държавите - страни по настоящата Конвенция се задължават също така да предприемат всякакви подходящи мерки за предотвратяване на всякакви форми на експлоатация, насилие и тормоз, като осигурят, между другото, подходящи форми на съобразена с пола и възрастта помощ и подкрепа за лица с увреждания и техните семейства и гледачи, включително чрез предоставяне на информация и обучение относно избягването, разпознаването и докладването на всякакви случаи на експлоатация, насилие и тормоз. Държавите - страни по Конвенцията се задължават да осигурят такива служби за защита, които да са съобразени с възрастта, пола и увреждането на индивида.

3. С цел предотвратяване възникването на всякакви форми на експлоатация, насилие и тормоз, държавите - страни по Конвенцията гарантират, че всякакви съоръжения и програми, предназначени за хора с увреждания, са обект на ефективен мониторинг от независими власти.

4. Държавите - страни по настоящата Конвенция се задължават да предприемат всякакви подходящи мерки, включително чрез осигуряване на охрана, за подпомагане на физическото, когнитивно и физиологическо възстановяване, рехабилитация и социална реинтеграция на лица с увреждания, станали жертва на каквито и да било форми на експлоатация, насилие или тормоз. Такова възстановяване и реинтеграция трябва да се провеждат в среда, способстваща за здравето, благоденствието, самоуважението, достойнството и самостоятелността на индивида, предвид на конкретните му нужди с оглед на пол и възраст.

5. Държавите - страни по настоящата Конвенция се задължават да приемат ефективно законодателство и политики, включително конкретно по отношение

на жените и децата, с което да способстват за идентифицирането, разследването и, при нужда, съдебното преследване на всякакви прояви на експлоатация, насилие и тормоз по отношение на хора с увреждания.

Член 17

Защита на целостта и ненакърнимостта на индивида

Всяко лице с увреждания има право на зачитане на неговата физическа или психическа цялост и ненакърнимост, равноправно с всички останали.

Член 18

Свобода на придвижването и националност

1. Държавите - страни по настоящата Конвенция се задължават да признават правата на хората с увреждания на свободно придвижване, свободен избор на местоживеене и националност, наравно с всички останали, включително като гарантират, че хората с увреждания:

(а) имат право на придобиване и промяна на националност и не са лишавани от националността си произволно, или по признак на увреждане;

(б) не са лишавани, по признак на увреждане, от възможност да придобиват, притежават и ползват документи, удостоверяващи тяхната националност или други документи за самоличност, както и за се възползват от подходящи, например имиграционни процедури, каквито биха могли да им бъдат необходими за упражняване на правото им на свободно придвижване.

(в) са свободни да напускат всяка една държава, включително своята собствена;

(г) не са лишавани, произволно или по признак на увреждане, от правото да влизат в собствената си държава.

2. Децата с увреждания следва да бъдат регистрирани незабавно след раждането си и да имат право още с раждането си на име, на придобиване на националност и, доколкото е възможно, да познават и да бъдат отглеждани от родителите си.

Член 19

Самостоятелен живот и включване в общността

Държавите - страни по настоящата Конвенция признават равните права на всички хора с увреждания да живеят в общността, с равни на всички останали възможности за избор, като се задължават да предприемат ефективни и подходящи мерки за улесняване на пълноценното упражняване от хората с увреждания на това тяхно право и пълното им включване и участие в общността, включително чрез осигуряване на:

(а) възможност за хората с увреждания да избират, равноправно с всички останали, местожителство си, къде и с кого да живеят, като не биват задължаване да живеят при конкретни условия;

(б) достъп на хората с увреждания до набор от служби за социално подпомагане, у дома, по местоживеене или други, включително до лично съдействие за тяхното живеене и включване в общността, за предотвратяване на тяхната социална изолация и сегрегация;

(в) комунални услуги и обществени обекти за населението, които да са еднакво достъпни за хората с увреждания по начин, съобразен с техните нужди.

Член 20

Лична мобилност

Държавите - страни по настоящата Конвенция се задължават да предприемат ефективни мерки за осигуряване на лична мобилност с най-голяма възможна степен на независимост за хората с увреждания, включително чрез:

(а) улесняване на личната мобилност на хора с увреждания по начин и време, предпочетени от тях и на достъпна цена;

(б) улесняване достъпа на хора с увреждания до качествени помощни средства за придвижване, устройства, спомагателни технологии и до живи помощници и посредници, включително чрез тяхното предоставяне на достъпна цена;

(в) подпомагане на обучението в умения за придвижване на хора с увреждания и на специализиран персонал, работещ с такива;

(г) подпомагане на стопански субекти, произвеждащи средства за придвижване, устройства и спомагателни технологии, при съобразяване с всички аспекти на мобилността на хората с увреждания.

Член 21

Свобода на изразяване и на мнение, свобода на достъпа до информация

Държавите - страни по настоящата Конвенция се задължават да предприемат подходящи мерки за даване възможност на хората с увреждания за упражняван правото си на свобода на мнението и изразяването, включително свободата да търсят, получават и споделят информация и идеи, равноправно с всички останали и с всички предпочитани от тях форми на комуникация, посочени в член 2 от настоящата Конвенция, включително чрез:

(а) предоставяне на информация, предназначена за широката публика, на хора с увреждания в достъпен за тях формат и посредством технологии, подходящи за различни видове увреждания, съвременно и без допълнителна такса;

(б) възприемане и улесняване на използването на езика на знаците, Брайловата азбука, допълващи и алтернативни способи на комуникация, както и на всякакви други достъпни средства, методи и формати на комуникация, предпочитани от хората с увреждания при тяхното официално общуване;

(в) приканване на местните стопански субекти, предоставящи услуги на населението, включително чрез Интернет, да предоставят информация и услуги на хора с увреждания в достъпен и лесен за ползване формат;

(г) приканване на средствата за масова комуникация, включително доставчиците на информация по Интернет, да направят услугите си достъпни за хора с увреждания;

(д) признаване и спомагане за използването на езици на знаците.

Член 22

Зачитане на личната неприкосновеност

1. Хората с увреждания, независимо от тяхното местоживееие и условия на живот, не могат да бъдат подлагани на каквато и да било произволна и неправомерна намеса в личното им пространство и неприкосновеност, в техния дом, семейство, кореспонденция или други форми на комуникация, както и на неправомерни атаки срещу честта и доброто им име. Хората с увреждания имат право на закрила от закона срещу подобна намеса или атаки.

2. Държавите - страни по настоящата Конвенция се задължават да защитават неприкосновеността на личната, здравната и рехабилитационната информация на хората с увреждания, равноправно с всички останали.

Член 23

Уважение към дома и семейството

1. Държавите - страни по настоящата Конвенция се задължават да предприемат ефективни и подходящи мерки за премахване на всякаква дискриминация срещу хора с увреждания по въпроси, свързани с брака, семейството, родителските права и личните връзки и взаимоотношения, равноправно с всички останали, за да гарантират:

(а) признаване на правото на всеки индивид с увреждания, който е на възраст за сключване на брак, да сключи такъв и да създаде семейство, на базата на свободното и пълно съгласие на двете заявили това намерение страни;

(б) признаване правото на хората с увреждания да взимат свободно и отговорно решение за броя и интервала между раждането на децата си и правото им на достъп до подходяща за възрастта им информация и обучение по възпроизводство и семейно планиране, и предоставяне на необходимите средства, с които да упражняват тези свои права;

(в) запазване на детеродните способности на хората с увреждания, включително деца, равноправно с всички останали.

2. Държавите - страни по настоящата Конвенция се задължават да обезпечат правата и отговорностите на хората с увреждания по отношение на опекунство, настойничество и осиновяване на деца или други подобни институции, доколкото тези понятия съществуват в националното законодателство, като при всички случаи върховенство има интересът на детето. Държавите - страни по Конвенцията се задължават да осигурят подходящо съдействие на хората с увреждания при упражняване на техните отговорности по отглеждане на децата.

3. Държавите - страни по настоящата Конвенция се задължават да осигурят на децата с увреждания равни права по отношение на живота в семейството. С оглед реализирането на тези права и за предотвратяване на укриване, изоставяне, занемаряване и сегрегация на децата с увреждания, държавите - страни по Конвенцията се задължават да осигурят своевременна и всеобхватна информация, услуги и подкрепа на децата с увреждания и техните семейства.

4. Държавите - страни по настоящата Конвенция се задължават да предприемат мерки за предотвратяване отделянето на дете от родителите му против тяхната воля, освен в случаите, когато компетентните власти определят, при съдебен контрол, в съответствие с приложимото право и по установения ред, че подобно отделяне на детето от родителите е необходимо и в интерес на детето. В никакъв случай едно дете не може да бъде отделяно от родителите си по причини на увреждане, било на детето, или на единия или двамата родители.

5. В случай, че непосредственото семейство не е в състояние да се грижи за дете с увреждания, държавите - страни по Конвенцията се задължават да положат всички усилия за осигуряване на алтернативни грижи в рамките на разширеното семейство, а ако това се окаже невъзможно – в приемно семейство.

Член 24 **Образование**

1. Държавите - страни по настоящата Конвенция признават правото на образование на хората с увреждания. С оглед реализирането на това право без дискриминация и при равни възможности, държавите - страни по Конвенцията се задължават да осигурят всеобхватна образователна система на всички равнища и възможности за обучение през цялата продължителност на живота, насочени към:

(а) пълно развитие на човешкия потенциал и чувството за собствена стойност и достойнство и укрепване на спазването на човешките права, основните свободи и човешкото многообразие;

(б) развитие от страна на хора с увреждания на тяхната личност, таланти и творчески заложби, на техните умствени и физически способности, в пълния размер на техния потенциал;

(в) предоставяне на възможност на хората с увреждания да участват ефективно в едно свободно общество.

2. При реализирането на това право, държавите - страни по Конвенцията гарантират, че:

(а) лица с увреждания не са изключени от системата на общото образование по причина на тяхното увреждане, както и деца с увреждания не са изключени от системата на безплатното и задължително начално образование, или на средното образование, по причина на тяхното увреждане;

(б) хората с увреждания имат достъп до всеобхватно, качествено и безплатно начално образование и до средно образование равноправно с всички останали в общността, в която живеят;

(в) се предоставят разумни улеснения според изискванията на индивида;

(г) хората с увреждания получават нужната им подкрепа, в рамките на системата за общо образование, с оглед улесняване на тяхното ефективно образование;

(д) се предоставят ефективни мерки за индивидуална подкрепа в среда, способстваща за пълноценното им академично и социално израстване, в съответствие с целите на пълното включване.

3. Държавите - страни по настоящата Конвенция се задължават да дават възможност на хората с увреждания за усвояване на житейски и социални умения, способстващи за пълноценното им и равноправно участие в образованието и като членове на общността. За тази цел, държавите - страни по Конвенцията се задължават да предприемат подходящи мерки, включително:

(а) да способстват за изучаване на Брайловата и други алтернативни азбуки, на допълващи и алтернативни методи, средства и формати на комуникация, ориентация и умения за придвижване, да насърчават взаимната взаимопомощ и наставничеството в рамките на общността;

(б) да способстват за усвояване на езика на знаците и налагане на лингвистична идентичност на общността на лишените от слух;

(в) да гарантират, че образованието на лица и особено деца, които са лишени от зрение, слух или от двете, се осъществява при използване на най-подходящите за индивида езици, методи и средства за комуникация и в среда, способстваща за пълноценното му академично и социално израстване.

4. За да спомогнат за реализирането на това право, държавите - страни по Конвенцията се задължават да предприемат подходящи мерки за привличане на работа на учители, включително такива с увреждания, които да са квалифицирани по езика на знаците и/или Брайловата азбука, да обучават професионалисти и други служители за работа на всички равнища на образователния процес. Това обучение трябва да включва в себе си разбиране на нуждите на хората с увреждания и използване на всякакви допълващи или алтернативни методи, средства и формати на комуникация, образователни методики и материали, предназначени за хора с увреждания.

5. Държавите - страни по настоящата Конвенция гарантират, че хората с увреждания имат пълен достъп до средно образование от общ характер, до професионално образование и подготовка, до образование за възрастни и възможности за обучение през целия живот, без дискриминация и равноправно с всички останали. За целта, държавите - страни по Конвенцията се задължават да осигурят предоставянето на разумни улеснения за хората с увреждания.

Член 25

Здравеопазване

Държавите - страни по настоящата Конвенция признават правото на хората с увреждания на достъп до най-високия постижим стандарт на здравеопазване, без дискриминация по причина на тяхното увреждане. Държавите - страни по Конвенцията се задължават да предприемат подходящи мерки за осигуряване достъпа на хора с увреждания до съобразени с пола им здравни услуги, включително медицинска рехабилитация. По-конкретно, държавите - страни по Конвенцията се задължават:

(а) да осигуряват на хората с увреждания същия обхват, качество и стандарт на безплатно или достъпно здравеопазване и програми, както на

всички останали, включително в областта на сексуалното и репродуктивно здраве и на програмите за обществено здраве, провеждани сред населението;

(б) да осигуряват на хората с увреждания такива здравни услуги, от които те се нуждаят с оглед на конкретното увреждане, включително ранно откриване и подходяща интервенция, както и здравни услуги, предназначени за намаляване до минимум и превенция на по-нататъшни увреждания, включително при деца и при по-възрастни индивиди;

(в) да предоставят тези здравни услуги колкото е възможно по-близо до общността, в която живеят хората с увреждания, включително в селските райони;

(г) да изискват от здравните работници да полагат за хората с увреждания грижи със същото качество, както за всички останали, включително с тяхното свободно и информирано съгласие, като, между другото, повишават разбирането сред здравните работници за човешките права, достойнството, самостоятелността и нуждите на хората с увреждания, посредством обучение и разгласяване на етичните стандарти за публичното и частно здравеопазване;

(д) да забраняват всякаква дискриминация спрямо хората с увреждания при предоставянето на здравни застраховки, както и на застраховки живот, когато такива се допускат по националното законодателство, които трябва да им се предоставят по справедлив и обоснован начин;

(е) да предотвратяват всякакви случаи на дискриминационен отказ за предоставяне на здравеопазване или здравни услуги, или храна и течности, по причини на увреждане.

Член 26

Хабилитация и рехабилитация

1. Държавите - страни по настоящата Конвенция се задължават да предприемат ефективни и подходящи мерки, включително чрез взаимна подкрепа в рамките на общността, за да се даде възможност на хората с увреждания да постигнат и поддържат максимална самостоятелност, пълноценна физическа, умствена, социална и професионална дееспособност и пълноценно включване и участие във всички сфери на живота. За тази цел, държавите - страни по Конвенцията се задължават да организират, укрепват и разширяват цялостна система от услуги и програми по хабилитация и рехабилитация, и по-специално в сферите на здравеопазването, заетостта, образованието и социалните услуги, по такъв начин, че тези услуги и програми:

(а) да започват на възможно най-ранен етап, като се основават на мултидисциплинарна оценка на индивидуалните нужди и предимства;

(б) да способстват за участието и включването в общността и във всички сфери на обществото; да са доброволни и да се предоставят колкото е възможно по-близо до общността, в която живеят хората с увреждания, включително в селските райони.

2. Държавите - страни по настоящата Конвенция се задължават да спомогат за първоначалното и текущо обучение на професионалисти и други служители в службите за хабилитация и рехабилитация.

3. Държавите - страни по настоящата Конвенция се задължават да спомогат за разпространението, познаването и използването на спомагателни устройства и технологии, предназначени за хора с увреждания, по отношение на тяхната хабилитация и рехабилитация.

Член 27

Работа и заетост

1. Държавите - страни по настоящата Конвенция признават правото на труд на хората с увреждания, равноправно с всички останали, като това включва правото на възможност за прехрана чрез свободно избрана или приета работа на пазара на труда и в работна среда, която да е отворена, недискриминационна и достъпна за хора с увреждания. Държавите - страни по Конвенцията се задължават да гарантират и насърчават реализацията на правото на труд, включително за лица, придобили увреждане в процеса на трудова заетост, чрез предприемане на необходимите стъпки, включително законодателни, сред които:

(а) забрана на дискриминация по причини на увреждане по всякакви въпроси, засягащи всякакви форми на заетост, включително условията за набиране на работна сила, наемане на работа и трудова заетост, продължаване на трудов договор, професионално израстване и безопасни и здравословни условия на труд;

(б) защита на правото на хората с увреждания, равноправно с всички останали, на справедливи и благоприятни условия на труд, включително равни възможности и равно заплащане при равна стойност на положения труд, безопасни и здравословни условия на труд, включително защита срещу тормоз и право на обезщетение за понесени морални щети;

(в) осигуряване на възможност за хората с увреждания да упражняват своите трудови и профсъюзни права равноправно с всички останали;

(г) предоставяне на възможност на хората с увреждания за ефективен достъп до общи програми по техническо и професионално насочване, до служби за намиране на работа и професионално и текущо обучение;

(д) създаване на възможности за трудова заетост и професионално израстване на хора с увреждания на пазара на труда, както и оказване на съдействие при намиране, придобиване, поддържане на и завръщане към, трудова заетост;

(е) създаване на възможности за упражняване на свободни професии, частно предприемачество, създаване на кооперативни сдружения и започване на собствен бизнес;

(ж) осигуряване на заетост за хора с увреждания в публичния сектор;

(з) насърчаване на заетостта на хора с увреждания в частния сектор чрез подходящи политики и мерки, които могат да включват програми за преференциална заетост, икономически стимули и други мерки;

(и) предоставяне на хората с увреждания на разумни улеснения на работното място;

(й) съдействие за придобиване от хората с увреждания на трудов опит на свободния пазар на труда;

(к) съдействие за провеждането на програми по професионална рехабилитация, задържане и завръщане на работа на хора с увреждания.

2. Държавите - страни по настоящата Конвенция се задължават да не допускат хора с увреждания да бъдат държани в робство или крепостничество и да бъдат защитавани, равноправно с всички останали, срещу принудителен труд или трудова повинност.

Член 28

Подходящ жизнен стандарт и социална закрила

1. Държавите - страни по настоящата Конвенция признават правото на хората с увреждания на подходящ жизнен стандарт за тях и техните семейства, включително на подходяща храна, облекло и жилище и на непрестанно подобряване на условията им на живот, като се задължават да предприемат съответни стъпки за обезпечаване и подпомагане на упражняването на това право без дискриминация по причини на увреждане.

2. Държавите - страни по настоящата Конвенция признават правото на хората с увреждания на социална закрила и на упражняване на това им право без дискриминация по причини на увреждане, като се задължават да предприемат съответни стъпки за обезпечаване и подпомагане на упражняването на това право, включително мерки:

(а) за осигуряване на равен достъп за хората с увреждания до чиста вода и осигуряване на достъп до подходящи и финансово достъпни услуги, технически средства и други форми на подпомагане, съобразени с нуждите на тяхното увреждане;

(б) за осигуряване на достъп за хора с увреждания и по-конкретно жени и девойки и по-възрастни индивиди с увреждания, до програми за социална закрила и намаляване на бедността;

(в) за осигуряване на достъп, за хора с увреждания и техните семейства, живеещи в бедност, до помощ от държавата по покриване на разходите им, свързани с увреждането, включително подходящо обучение, съвети и консултации, финансово подпомагане и социален патронаж;

(г) за осигуряване на достъп за хора с увреждания до социални програми за жилищно устройване;

(д) за осигуряване на равен достъп за хора с увреждания да пенсионни осигуровки и програми.

Член 29

Участие в политическия и обществен живот

Държавите - страни по настоящата Конвенция гарантират на хората с увреждания политически права и възможности за тяхното упражняване, равноправно с всички останали, като се задължават:

(а) да осигурят ефективно и пълноценно участие на хората с увреждания в политическия и обществен живот, равноправно с всички останали, пряко или чрез свободно избрани техни представители, включително правото и възможността на хората с увреждания да избират и да бъдат избирани, между другото и чрез:

(i) осигуряване на подходящи, достъпни и лесни за разбиране и ползване процедури, съоръжения и материали за гласуване;

(ii) защита на правото на хората с увреждания на тайно гласуване в избори и референдуми, без сплашване и на правото да се кандидатира в избори, да заемат ефективно изборни длъжности и да упражняват всички публични функции на всякакви равнища на държавното управление, като улесняват достъпа им до подпомагачи и нови технологии, където това е подходящо;

(iii) гарантиране на свободното волеизлияние на хората с увреждания като гласоподаватели и за целта, при необходимост и по тяхна молба, допускане на лице по техен избор да им оказва помощ при гласуването;

(б) активно да способстват за поддържане на среда, в която хората с увреждания могат ефективно и пълноценно да участват в управлението на обществените дела, без дискриминация и равноправно с всички останали и да насърчават тяхното участие в обществените дела, включително:

(i) участие в неправителствени организации и асоциации, ангажирани в обществения и политическия живот на страната и в дейността и управлението на политически партии;

(ii) създаване на, или членуване в, организации на хора с увреждания, които да представляват хората с увреждания на международно, национално, регионално и местно равнище.

Член 30

Участие в културния живот, почивка, свободно време и спорт

1. Държавите - страни по настоящата Конвенция признават правото на хората с увреждания да участват равноправно с всички останали в културния живот, като се задължават да предприемат подходящи мерки, за да гарантират, че хората с увреждания:

(а) се ползват с достъп до културни материали в достъпен за тях формат;

(б) се ползват с достъп до телевизионни програми, филми, театрални спектакли и други културни прояви, в достъпен за тях формат;

(в) се ползват с достъп до културни представления или услуги, като напр. театри, музеи, кина, библиотеки и туристически услуги, както и, доколкото е възможно, с достъп до паметници и обекти от национално културно значение.

2. Държавите - страни по настоящата Конвенция се задължават да предприемат подходящи мерки за предоставяне на възможност на хората с увреждания да развият и използват своя творчески, артистичен и

интелектуален потенциал, не само в своя собствена полза, но и за благо на обществото.

3. Държавите - страни по настоящата Конвенция се задължават да предприемат подходящи мерки, в съответствие с международното право, за да гарантират, че законите, защитаващи правата на интелектуална собственост, не служат като необоснована или дискриминационна преграда пред достъпа на хора с увреждания до културни материали.

4. Хората с увреждания имат неотменно право, равноправно с всички останали, на признаване и подкрепа на тяхната специфична културна и лингвистична идентичност, включително език на знаците и култура на лишените от слух.

5. С оглед предоставянето на възможност на хора с увреждания да участват равноправно с всички останали в развлекателни и спортно-възстановителни дейности, Държавите - страни по Конвенцията се задължават да предприемат подходящи мерки:

(а) за насърчаване и подпомагане на участието, в най-пълната възможна степен, на хора с увреждания в обичайни спортни дейности на всички равнища;

(б) за осигуряване възможност за хората с увреждания да организират, развиват и участват в развлекателни и спортно-възстановителни дейности, специално пригодени за хора с увреждания, като за целта насърчават предоставянето на такива хора, равноправно с всички останали, на подходящо обучение, тренировка и ресурси;

(в) за осигуряване за хора с увреждания на достъп до съоръжения и обекти и за спорт, отдих и развлечение;

(г) за осигуряване за деца с увреждания, равноправно с всички останали деца, на равен достъп до игри и спортно-развлекателни дейности, включително такива, които са застъпени в училищната система;

(д) за осигуряване за хората с увреждания на достъп до услуги от лица, ангажирани в организиране на спортно-развлекателни, туристически и други свързани със свободното време дейности.

Член 31

Статистика и събиране на данни

1. Държавите - страни по настоящата Конвенция се задължават да събират подходящо информация, включително статистически и научни данни, които да им дадат възможност да формулират и прилагат политики с оглед ефективната реализация на настоящата Конвенция. Процесът на събиране на такава информация следва да протича:

(а) при спазване на законно установените предпазни мерки, включително приложимо законодателство по събирането на данни, за осигуряване на поверителност и уважение към правото на неприкосновеност на личността на хората с увреждания;

(б) в съответствие с международно приетите норми за защита на човешките права и основните свободи и етичните принципи при събирането и използването на статистически данни.

2. Събраната в съответствие с настоящия член информация се разпределя според нуждите и се използва за оценяване изпълнението от държавите - страни по Конвенцията на задълженията им, произтичащи от нея, както и за идентифициране и преодоляване на пречките, на които се натъкват лицата с увреждания в упражняване на своите права.

3. Държавите - страни по настоящата Конвенция поемат отговорност за разпространението на тези статистически данни с цел осигуряване достъпността им за хора с увреждания и други.

Член 32

Международно сътрудничество

1. Държавите - страни по настоящата Конвенция осъзнават важността на международното сътрудничество и неговото развитие и подпомагане, в подкрепа на националните усилия за реализация на целта и задачите на настоящата Конвенция и се задължават да предприемат подходящи и ефективни мерки в това отношение, както между самите държави, така и – при нужда – в партньорство със съответните международни и регионални организации и гражданското общество и по-конкретно с организации на хора с увреждания. Тези мерки могат да включват, между другото:

(а) осигуряване достъпността на международното сътрудничество, включително международните програми за развитие, за хората с увреждания и тяхното включване в тях;

(б) способстване за и подпомагане на, изграждането на капацитет, включително чрез обмен и споделяне на информация, опит, програми за обучение и най-добри практики;

(в) подпомагане на сътрудничеството в областта на научните изследвания и улесняване достъпа до научно-технически знания;

(г) предоставяне, според нуждите, на техническа и икономическа помощ, включително чрез улесняване достъпа до и споделянето на, достъпни и спомагачи технологии, и чрез трансфер на технологии.

2. Разпоредбите на настоящия член по никакъв начин не отменят задълженията на всяка държава - страна по Конвенцията за изпълнява задълженията си, произтичащи от нея.

Член 33

Национално прилагане и мониторинг

1. Държавите - страни по настоящата Конвенция, всяка в съответствие със своето държавно устройство, се задължават да определят едно или две звена в държавната администрация по въпроси, свързани с прилагането на настоящата Конвенция, като обърнат подобаващо внимание на създаването или определянето на координиращ механизъм в държавната администрация за улесняване провеждането на свързани дейности в различни сектори и на различни равнища.

2. Държавите - страни по настоящата Конвенция се задължават, всяка в съответствие със своята правна и административна система, да поддържат, укрепват, определят или създадат в рамките на съответната държава - страна по Конвенцията, мрежа, включваща, според нуждите, един или повече независими механизми, които да насърчават, защитават и наблюдават прилагането на настоящата Конвенция. При определяне или създаване на такъв механизъм, държавите - страни по Конвенцията се задължават да се съобразяват с принципите, отнасящи се до статута и функционирането на националните институции за защита и подпомагане на човешките права.

3. Гражданското общество, по-конкретно хората с увреждания и организациите, които ги представят, трябва да бъдат включени и пълноценно да участват в процеса на мониторинг.

Член 34

Комитет за правата на хората с увреждания

1. Създава се Комитет за правата на хората с увреждания (наричан по-нататък за краткост „Комитетът“), който да изпълнява посочените по-долу функции.

2. Комитетът се състои, към момента на влизане в сила на настоящата Конвенция, от дванадесет експерти. След още шестдесет ратификации или присъединявания на страни по Конвенцията, съставът на Комитета ще се увеличи с още шест члена, като ще достигне максимален брой осемнадесет члена.

3. Членовете на Комитета участват в него в личното си качество и трябва да бъдат хора с високи морални качества и призната компетентност и опит в приложното поле на настоящата Конвенция. При номиниране на своите кандидати, държавите - страни по Конвенцията се приканват да обърнат подобаващо внимание на изискванията на член 4 ал. 3 от настоящата Конвенция.

4. Членовете на Комитета се избират от държавите - страни по Конвенцията, като се търси равномерно географско разпределение, представяне на различни форми на цивилизация и на основните типове правни системи, при балансирано представяне на половете и участие на експерти с увреждания.

5. Членовете на Комитета се избират с тайно гласуване от списък на лица, номинирани всяко от съответната държава - страна по Конвенцията, на заседания на Конференцията на държавите - страни по Конвенцията. На тези заседания, за провеждането на които е необходим кворум от две трети от държавите - страни по Конвенцията, за избрани в Комитета се считат лицата, получили най-голям брой гласове и абсолютно мнозинство от гласовете на представените и гласуващи на Конференцията държави - страни по Конвенцията.

6. Първоначалните избори следва да се проведат не по-късно от шест месеца след датата на влизане в сила на настоящата Конвенция. Най-малко четири месеца преди определената дата за следващи избори, Генералният секретар на Организацията на Обединените нации изпраща писмо до държавите - страни по Конвенцията, с което ги приканва до два месеца да представят номинациите си. Впоследствие, Генералният секретар изготвя азбучен списък на всички така

номинирани лица, в който се посочва от коя държава - страна по Конвенцията са номинирани и го представя на държавите - страни по настоящата Конвенция.

7. Членовете на Комитета се избират за четиригодишен мандат, като имат право само на едно преизбиране. Мандатът на шестима от членовете, избрани на първите избори, обаче, изтича след две години, като техните имена се определят чрез жребий от председателя на заседанието по ал. 5 от настоящия член, непосредствено след провеждането на първите избори

8. Изборът на шестимата допълнителни членове на Комитета се провежда на редовни избори, в по реда на настоящия член.

9. В случай, че член на Комитета почине, подаде оставка или заяви, че не по някаква друга причина не може да изпълнява задълженията си като такъв, държавата - страна по Конвенцията, която го е номинирала, назначава на негово място друг експерт, притежаващ квалификацията и отговарящ на изискванията по съответните разпоредби на настоящия член, който да изслужи остатъка от мандата му.

10. Комитетът приема свой процедурен правилник.

11. Генералният секретар на Организацията на Обединените нации осигурява необходимия персонал и ресурсно обезпечаване за ефективното осъществяване на функциите на Комитета по настоящата Конвенция, като свиква първото му заседание.

12. С одобрението на Общото събрание, членовете на Комитета, създаден по настоящата Конвенция, получават възнаграждение от средствата на ООН при условия и по ред, одобрен от Общото събрание, с оглед важността на отговорностите на Комитета.

13. Членовете на Комитета имат право на материални условия на работа, привилегии и имунитет на експерти на мисии на ООН, определени в съответните раздели на Пакта за привилегиите и имунитетите в Организацията на Обединените нации.

Член 35

Доклади на държавите - страни по Конвенцията

1. Всяка държава - страна по Конвенцията се задължава да представи на Комитета, чрез Генералния секретар на Организацията на Обединените нации, цялостен доклад относно мерките, предприети в изпълнение на задълженията ѝ по настоящата Конвенция и за постигнатия напредък в тази насока, в срок от две години след влизане в сила на настоящата Конвенция за въпросната държава - страна по нея.

2. От този момент нататък, държавите - страни по Конвенцията представят последващи доклади поне по веднъж на четири години, или допълнителни, по искане на Комитета.

3. Комитетът решава и дава указания относно съдържанието на докладите.

4. Държава - страна по настоящата Конвенция, която е представила цялостен първоначален доклад на Комитета, не е длъжна да повтаря в своите последващи доклади вече изложената в него информация. При изготвяне на

докладите си до Комитета, държавите - страни по Конвенцията се приканват да вършат това открито и прозрачно, при съобразяване с изискванията на член 4 ал. 3 от настоящата Конвенция.

5. Докладите могат да посочват фактори и затруднения, имащи отражение върху изпълнението на задълженията по настоящата Конвенция.

Член 36

Разглеждане на докладите

1. Всеки доклад се разглежда от Комитета, който прави такива предложения и общи препоръки по доклада, каквито счете за подходящи и ги препраща на съответната държава - страна по Конвенцията, която може да отговори на Комитета с каквато информация счете за подходяща. Комитетът може да поиска от държавите - страни по Конвенцията допълнителна информация относно нейното прилагане.

2. Ако дадена държава - страна по Конвенцията има сериозно закъснение с предаването на доклада, Комитетът може да уведоми въпросната държава за необходимостта да се извърши преглед с прилагането на Конвенцията във въпросната държава, въз основа на надеждна информация, с каквато Комитетът разполага, ако въпросният доклад не бъде представен в срок от три месеца от получаване на уведомлението. Комитетът поканва въпросната държава - страна по Конвенцията да участва в този преглед. Ако в отговор държавата - страна по Конвенцията представи искания доклад, по отношение на нея се прилага текстът на ал. 1 от настоящия член.

3. Генералният секретар на Организацията на Обединените нации предоставя докладите на всички държави - страни по настоящата Конвенция.

4. Държавите - страни по настоящата Конвенция се задължават широко да разгласят и предоставят докладите на обществеността в съответните страни, като улесняват достъпа до предложенията и общите препоръки, получени по отношение на тези доклади.

5. Комитетът се задължава да предава по начин, който счете за подходящ, на специализираните агенции, фондове и програми на ООН, както и на други компетентни органи, доклади от държавите - страни по настоящата Конвенция, с оглед предприемане на мерки по съдържащи се в тях молби или индикации за нужди от техническа консултация и помощ, наред с констатациите и препоръките на Комитета, ако има такива, по въпросните молби или индикации.

Член 37

Сътрудничество между държавите - страни по Конвенцията и Комитета

1. Всяка държава - страна по Конвенцията се задължава да сътрудничи с Комитета и да подпомага неговите членове при изпълнение на мандата им.

2. В отношенията си с държавите - страни по Конвенцията, Комитетът се задължава да обърне подобаващо внимание на начините и средствата за повишаване на националния им капацитет за прилагане на настоящата Конвенция, включително чрез международно сътрудничество.

Член 38

Взаимоотношения на Комитета с други органи

С цел допринасяне за ефективното прилагане на настоящата Конвенция и насърчаване на международното сътрудничество в нейното приложно поле:

(а) Специализираните агенции и другите органи на Организацията на Обединените нации имат право да бъдат представлявани при разглеждане на изпълнението на тези условия и изисквания на настоящата Конвенция, които попадат в обхвата на техния мандат. Комитетът може да покани онези от специализираните агенции и други органи на ООН, които счете за нужно, за да предоставят експертни съвети по прилагане на Конвенцията в сфери, попадащи в обхвата на съответния им мандат. Комитетът може да покани специализирани агенции и други органи на ООН да представят доклади по прилагането на Конвенцията в области, попадащи в обхвата на тяхната дейност.

(б) При изпълнение на мандата си, Комитетът се задължава да се консултира, според нуждите, с други компетентни органи, създадени по силата на международни договори за човешките права, с оглед осигуряване на вътрешната последователност на съответните указания за отчитане, правене на предложения и общи препоръки и за избягване на дублиране и припокриване при изпълнението на техните функции.

Член 39

Доклад на Комитета

Веднъж на всеки две години Комитетът докладва за дейността си пред Общото събрание и пред Икономическия и социален съвет на ООН, като може да прави предложения и общи препоръки на основание на извършения преглед на докладите и получената информация от държавите - страни по настоящата Конвенция. Тези предложения и общи препоръки се включват в доклада на Комитета заедно с коментарите по тях на държавите - страни по Конвенцията, ако има такива.

Член 40

Конференция на държавите - страни по Конвенцията

1. държавите - страни по настоящата Конвенция се задължават да се събират редовно на Конференция на държавите - страни по Конвенцията, за да обсъждат въпроси, отнасящи се до прилагането на настоящата Конвенция.

2. В срок до шест месеца от влизането в сила на настоящата Конвенция, Генералният секретар на Организацията на Обединените нации е длъжен да свика Конференция на държавите - страни по нея. Последващите заседания на Конференцията на държавите - страни по Конвенцията се свикват от Генералния секретар веднъж на две години, въз основа на взето решение на Конференцията на държавите - страни по Конвенцията.

Член 41

Депозитар

Депозитар на настоящата Конвенция е Генералният секретар на Организацията на Обединените нации.

Член 42

Подписване

Настоящата Конвенция се открива за подписване от страна на всички държави и на организациите за регионална интеграция в седалището на Организацията на Обединените нации в Ню Йорк, считано от 30 март 2007 г.

Член 43

Съгласие за задължителна сила

Настоящата Конвенция подлежи на ратификация от подписалите я държави и на официално потвърждение от подписалите я организации за регионална интеграция. Тя е открита за присъединяване от страна на всяка държава или регионална организация, която не я е подписала.

Член 44

Организации за регионална интеграция

1. Под „организация за регионална интеграция” се разбира такава организация на суверенни държави в даден регион, на която държавите-членки са прехвърлили свои компетенции по въпроси в обхвата на настоящата Конвенция. Тези организации са длъжни да декларират, в документите си за официално потвърждаване или присъединяване към Конвенцията, степента на своята компетентност по въпросите в обхвата на настоящата Конвенция. Впоследствие, те са длъжни да информират Депозитаря за всякакви съществени изменения в степента на своята компетентност.
2. Всякакво позоваване на „държави - страни по настоящата Конвенция” се счита, че включва и тези организации, в рамките на тяхната компетентност.
3. По смисъла на член 45 ал. 1 и член 47 ал. 2 и 3, не се зачитат документи, представени от организация за регионална интеграция.
4. Организациите за регионална интеграция могат да упражняват, по въпроси от тяхната компетентност, право на глас в Конференцията на държавите - страни по настоящата Конвенция. Дадена организация няма право да упражнява това свое право на глас успоредно с нейна държава-членка и обратното.

Член 45

Влизане в сила

1. Настоящата Конвенция влиза в сила на тридесетия ден след депонирането на двадесетия документ за ратификация или присъединяване.
2. За всяка държава или организация за регионална интеграция, която ратифицира, официално потвърди или се присъедини към Конвенцията след депонирането на двадесетия документ, Конвенцията влиза в сила на тридесетия ден след депонирането на собствения ѝ документ за ратификация или присъединяване.

Член 46

Особени мнения

1. Не се допускат особени мнения, несъвместими с предмета и целите на настоящата Конвенция.
2. Особените мнения могат да бъдат оттегляни по всяко време.

Член 47

Изменения

1. Всяка държава - страна по настоящата Конвенция има право да предложи изменение към нея, като го представи на Генералния секретар на Организацията на Обединените нации. Генералният секретар е длъжен да уведоми държавите - страни по Конвенцията за всякакви предложени изменения, с молба да бъде уведомен дали подкрепят свикването на Конференция на държавите - страни по Конвенцията за разглеждане и взимане на решение по така направените предложения. В случай, че в срок от четири месеца от датата на изпращане на уведомлението поне една трета от държавите - страни по Конвенцията са се обявили за свикване на Конференция, Генералният секретар е длъжен да свика Конференцията под егидата на Организацията на Обединените нации. Всякакви изменения, приети с мнозинство от две трети от държавите - страни по Конвенцията, присъстващи и гласували на Конференцията, се представят от Генералния секретар на Общото събрание за одобрение и впоследствие на държавите - страни по Конвенцията за ратифициране.
2. Изменение, прието и одобрено по реда на ал. 1 от настоящия член, влиза в сила на тридесетия ден след като броят на документите за неговото ратифициране достигне две трети от броя на държавите - страни по Конвенцията към деня на неговото приемане. След това, изменението влиза в сила за всяка държава - страна по Конвенцията на тридесетия ден след депонирането на нейния документ за ратификация на изменението. Дадено изменение има задължителна сила само за онези държави - страни по Конвенцията, които са го ратифицирали.
3. Ако бъде взето решение в този смисъл с консенсус от държавите - страни по Конвенцията, изменението, прието и одобрено по реда на ал. 1 от настоящия член, която се отнася изключително до членове 34, 38, 39 и 40, влиза в сила за всички държави - страни по Конвенцията на тридесетия ден след като броят на документите за неговото ратифициране достигне две трети от броя на държавите - страни по Конвенцията към деня на неговото приемане.

Член 48

Денонсиране

Всяка държава - страна по настоящата Конвенция има право да я денонсира чрез писмено уведомление до Генералния секретар на Организацията на Обединените нации. Денонсирането влиза в сила една година след датата на получаване от Генералния секретар на въпросното уведомление.

Член 49

Достъпен формат

Текстът на настоящата Конвенция се разпространява в достъпни формати.

Член 50

Автентични текстове

Текстовете на настоящата Конвенция на арабски, китайски, английски, френски, руски и испански език имат еднаква сила.

В уверение на горното, долуподписаните представители, надлежно упълномощени за това от своите правителства, положиха подписите си под настоящата Конвенция.

Приложение II

Факултативен протокол към Конвенцията за правата на хората с увреждания

Държавите - страни по настоящия Протокол се договарят, както следва:

Член 1

1. Всяка държава - страна по настоящия Протокол (по-нататък: „държава - страна“) признава компетентността на Комитета за правата на хората с увреждания (по-нататък: „Комитетът“) да получава и разглежда уведомления от или от името на, лица или групи лица в рамките на неговата юрисдикция, които твърдят, че са жертви на нарушения от въпросната държава - страна на разпоредби на Конвенцията.

2. Комитетът не приема и не разглежда уведомления, засягащи държава - страна по Конвенцията, която не е страна по настоящия Протокол.

Член 2

Комитетът счита за неприемливо дадено уведомление, когато:

- (а) то е анонимно;
- (б) представлява злоупотреба с правото на изпращане на подобно уведомление, или е несъвместимо с текстовете на Конвенцията;
- (в) засегнатият в него въпрос вече е разгледан от Комитета или е бил разгледан, или се разглежда в момента, по друга процедура на международно разследване или уреждане;
- (д) не са изчерпани всички налични национални средства за правна защита. Това правило не се отнася в случаи, когато прилагането на тези средства се протача неоснователно дълго или няма вероятност да доведе до ефективно облекчение;
- (ж) съдържащата се в него жалба е видимо неоснователна или недостатъчно подкрепена с факти; или когато

(з) фактите, засегнати в уведомлението, са възникнали преди влизането в сила на настоящия Протокол за засегнатата държава - страна по него, освен ако тяхното действие не продължава и след тази дата.

Член 3

В съответствие с условията на член 2 от настоящия Протокол, Комитетът поверително довежда всякакви уведомления, адресирани до него, до знанието на засегнатата държава - страна по Протокола. В срок от шест месеца засегнатата в уведомлението държавата - страна е длъжна да представи на Комитета писмени обяснения на твърденията, в които да разяснява въпроса и да посочва мерките, предприети от нея, ако има такива.

Член 4

1. По всяко време след получаване на уведомление и преди да се е произнесъл си по него, Комитетът може да изпрати на засегнатата държава - страна по Протокола, за срочно взимане на отношение, молба за приемане от въпросната държава - страна на такива временни мерки, каквито биха могли да бъдат необходими за предотвратяване на възможни необратими вреди на жертвата/ите на повдигнатото в уведомлението нарушение.

2. Упражняването от Комитета на правото му по ал. 1 от настоящия член не означава признаване на процедурната допустимост или на правотата по същество на въпросното уведомление.

Член 5

Комитетът провежда закрити заседания за разглеждане на уведомления в съответствие с настоящия Протокол. След разглеждане на дадено уведомление, Комитетът изпраща своите предложения и препоръки, ако има такива, до засегнатата държава - страна и до молителя.

Член 6

1. В случай, че Комитетът получи надеждна информация, показваща тежки или системни нарушения от дадена държава - страна по Протокола на правата, разписани по Конвенцията, Комитетът е длъжен да покани въпросната държава - страна да сътрудничи за проверяване на информацията, като за целта представи своите наблюдения по въпросната информация.

2. Взимайки предвид евентуално представените от засегнатата държава - страна наблюдения, както и всякаква друга надеждна информация, която има на разположение, Комитетът може да определи един или повече свои членове да проведат разследване и да докладват спешно на Комитета. В случай, че това е оправдано и със съгласието на засегнатата държава - страна, разследването може да включва посещение на нейна територия.

3. След запознаване с констатациите от разследването, Комитетът препраща въпросните констатации до засегнатата държава - страна, заедно с всякакви свои коментари и препоръки по тях.

4. В срок от шест месеца от получаване на тези констатации, на коментарите и препоръките на Комитета, засегнатата държава - страна по Протокола е длъжна да представи на Комитета своето становище по въпроса.

5. Разследването се провежда поверително, като на всеки етап от процедурата се търси сътрудничеството на държавата - страна.

Член 7

1. Комитетът може да покани засегнатата държава - страна по Протокола да включи в доклада си по член 35 от Конвенцията подробности по мерките, предприети в отговор на провежданото разследване по реда на член 6 от настоящия Протокол.

2. При необходимост, Комитетът може, след изтичане на шестмесечния срок по член 6 ал. 4, да покани държавата - страна по Протокола да го информира за мерките, предприети в отговор на провежданото разследване.

Член 8

Всяка държава - страна може, в момента на подписване или ратификация на настоящия Протокол или на присъединяването си към него, да декларира, че не признава компетенциите на Комитета по членове 6 и 7.

Член 9

Депозитар на настоящия Протокол е Генералният секретар на Организацията на Обединените нации.

Член 10

Настоящият Протокол ще бъде открит за подписване, от страна на всички подписали Конвенцията държави и организации за регионална интеграция, в седалището на Организацията на Обединените нации в Ню Йорк, считано от 30 март 2007 г.

Член 11

Настоящият Протокол подлежи на ратификация от подписалите го държави, ратифицирали или присъединили се към Конвенцията. Той подлежи на официално потвърждение от подписалите го организации за регионална интеграция, които официално са потвърдили подписите си под, или са се присъединили към, Конвенцията. Той остава открит за присъединяване от страна на всяка организация за регионална интеграция, която е ратифицирала, официално потвърдила подписа си под или се е присъединила към Конвенцията, а не е подписала настоящия Протокол.

Член 12

1. Под „организация за регионална интеграция” се разбира организация на суверенни държави в даден регион, на която държавите-членки са прехвърлили свои компетенции по въпроси в обхвата на Конвенцията и настоящия Протокол. Тези организации са длъжни да декларират, в документите си за официално потвърждаване или присъединяване към Конвенцията и настоящия

Протокол, степента на своята компетентност по въпросите в обхвата на Конвенцията и настоящия Протокол. Впоследствие, те са длъжни да информират депозитаря за всякакви съществени изменения в степента на своята компетентност.

2. Всякакво позоваване на „държави - страни” в настоящия Протокол се счита, че включва и тези организации, в рамките на тяхната компетентност.

3. По смисъла на член 13 ал. 1 и член 15 ал. 2, не се зачитат документи, представени от организация за регионална интеграция.

4. Организацията за регионална интеграция могат да упражняват, по въпроси от тяхната компетентност, право на глас в съвещания на държавите - страни по настоящия Протокол, с брой гласове, равен на сбора от гласовете на техните държави-членки, които са страни по настоящия Протокол. Дадена организация няма право да упражнява това свое право на глас успоредно с нейна държава-членка, и обратното.

Член 13

1. След влизане в сила на Конвенцията, настоящият Протокол влиза в сила на тридесетия ден след депонирането на десетия документ за ратификация или присъединяване.

2. За всяка държава или организация за регионална интеграция, която ратифицира, официално потвърди или се присъедини към Протокола след депонирането на десетия документ, Протоколът влиза в сила на тридесетия ден след депонирането на собствения ѝ документ за ратификация или присъединяване

Член 14

1. Не се допускат особени мнения, несъвместими с предмета или целта на настоящия Протокол.

2. Особените мнения могат да се оттеглят по всяко време.

Член 15

1. Всяка държава - страна по настоящия Протокол има право да предложи изменение към него, като го представи на генералния секретар на Организацията на Обединените нации. Генералният секретар е длъжен да уведоми държавите - страни по Протокола за всякакви предложени изменения, с молба да бъде уведомен дали подкрепят свикването на съвещание на държавите - страни по Протокола за разглеждане и взимане на решение по така направените предложения. В случай, че в срок от четири месеца от датата на изпращане на уведомлението поне една трета от държавите - страни по Протокола са се обявили за свикване на съвещание, Генералният секретар е длъжен да свика такова съвещание под егидата на Организацията на Обединените нации. Всякакви изменения, приети с мнозинство от две трети от държавите - страни по Протокола, присъстващи и гласували на съвещанието, се представят от Генералния секретар на Общото събрание за одобрение и впоследствие на държавите - страни по Протокола за ратифициране.

2. Изменение, прието и одобрено по реда на ал. 1 от настоящия член, влиза в сила на тридесетия ден след като броят на документите за неговото ратифициране достигне две трети от броя на държавите - страни по Протокола към деня на неговото приемане. След това, изменението влиза в сила за всяка държава - страна по Протокола на тридесетия ден след депонирането на нейния документ за ратификация на изменението. Дадено изменение има задължителна сила само за онези държави - страни по Протокола, които са го ратифицирали.

Член 16

Всяка държава - страна по настоящия Протокол има право да го денонсира чрез писмено уведомление до Генералния секретар на Организацията на Обединените нации. Денонсирането влиза в сила една година след датата на получаване от Генералния секретар на въпросното уведомление.

Член 17

Текстът на настоящия Протокол се разпространява в достъпни формати.

Член 18

Текстовете на настоящия Протокол на арабски, китайски, английски, френски, руски и испански език имат еднаква сила.

В уверение на горното, долуподписаните представители, надлежно упълномощени за това от своите правителства, положили подписите си под настоящия Протокол.
